

Utsädeslagstiftningen och Sesam

Det finns väldigt många tyckanden om utsädeslagstiftningen och ibland blir regelverket också misstolkat. Detta är inte konstigt eftersom lagstiftningen är komplicerad. Viktigt att förstå är att lagstiftningen avser marknadsföring och försäljning av utsäde, inte odling.

Du får odla vilken sort du vill

Lagstiftningen förbjuder inte att äldre sorter odlas. Det är alltså helt OK att odla vilken sort du vill för matproduktion eller som prydnad (såvida de inte är narkotikaklassade). Att producera utsäde för egen räkning av äldre sorter är också OK. Större mängder utsäde av nya sorters lantbruksväxter kan det finnas en del restriktioner om hur mycket man får producera för egen räkning men detta är knappast aktuellt för Sesams del. Det är när man börjar sälja utsäde som lagstiftningen slår till.

Utveckling av en utsädeslagstiftning

Vi har haft olika former av lagstiftning på detta område sedan början av 1900-talet. En av de främsta anledningarna har varit att köparen ska veta vad det är i påsen så att den inte blir lurad eller gör ekonomiska förluster. Utsädet ska också vara friskt för att inte sprida sjukdomar och det ska inte finnas skräp i fröpåsen. Fram till 1960-talet så var det inte olagligt att sälja frö som inte var kontrollerat med avseende på detta.

Från 1960 talet så gjorde man om lagstiftningen så att alla sorter som säljs måste finnas på en sortlista. Detta är alltså inget nytt. Varför ingen protesterade då är en gåta. Men kanske man inte förstod följderna. Och kanske rättade vi in oss i ledet på ett annat sätt då. Med tiden så harmoniserades Europas utsädeslagstiftningar och när vi gick med i EU så var det väldigt liten skillnad. Den största skillnaden var kanske att vi inte bara hade den svenska sortlistan att välja ur utan då fick hela EUs sortiment. Vilket i det läget blev en förbättring.

Sortlista

Här måste en liten förklaring om sortlistan in. Sortlistan är en lista över sorter inom de arter som lagstiftningen gäller. Alla arter är idag inte reglerade genom utsädeslagstiftningen. De sorter som inte är reglerade får man sälja utsäde av. Till exempel så är palsternacka en sådan art. Flera av chiliarterna är också "fria" dock inte arten *Capsicum annum*. Sorter av "fria" arter behöver alltså inte finnas med på någon sortlista för att få säljas.

Sorter av arter som omfattas av lagstiftningen måste dock finnas på sortlistan för att få säljas som utsäde. För att komma med på sortlistan måste sorten vara unik, den ska skilja sig från andra sorter samt behålla egenskaperna till nästa generation. En provning som visar på detta är dyr (varierar mellan 10 000 kr -100 000 kr) som någon måste betala. Då vill man också att sorten ska ge avkastning när man säljer vilket minskar antalet sorter som provas.

Sortlistan och konventionen för biologisk mångfald

Att sortlistan har svårt att rymma äldre sorter blev uppenbart under slutet av 1900-talet. Ett stort utbud av gamla sorter är inte ekonomiskt hållbart om alla sorter ska genomgå godkännande. Men denna utveckling har skett på bekostnad av variationen i våra odlingar.

Konventionen om biologisk mångfald omfattar att man ska bevara och nyttja de resurser som finns och att detta inte gick ihop med utsädeslagstiftningen var uppenbart. Diskussioner startade inom EU om hur detta skulle motverkas vilket till slut resulterade i undantaget i lagstiftningen avseende bevarandesorter och amatörsorter.

Bevarandesorter och amatörsorter

Reglerna om bevarandesorter och amatörsorter kom till för att ge möjlighet för äldre sorter att komma med på sortlistan och att förenkla förfarandet för att få ett större utbud av grönsakssorter. Den provning som konventionella sorter måste genomgå behövs inte. Istället begränsas mängden av den totala mängden utsäde av dessa sorter som får säljas. För den som har sökt om att få sorter godkända som bevarandesort eller amatörsort vet att det inte är ett enkelt förfarande. Men det är både enklare och billigare än vad det skulle vara om man vill få in en sort den ordinarie vägen.

Problemet är att även om detta gett ett visst utbud av äldre sorter och fler udda grönsakssorter så är även detta anpassat för fröproduktion i större skala än vad Sesam arbetar med. Vill man verkligen öka antalet sorter i odlingarna så måste betydligt enklare regler till. Men det var ändå ett steg i rätt riktning.

Behövs lagstiftning?

Eftersom lagstiftningen mycket om handlar att vi ska få friskt och rent utsäde och inte bli lurade som kund och i sista ledet få en god livsmedelsproduktion så kan vi knappast vara utan lagstiftning på området. Men någonstans borde lagstiftningen kunna ta hänsyn till i vilken skala man producerar utsäde. Reglerna borde kunna vara olika för utsädeshandeln där man säljer andras fröer och i stora mängder och den privata lilla utsädesodlaren som har direktförsäljning på torget eller i gårdsbutiken.

Hur stort blir lidandet hos kunden av att köpa frö i liten mängd och få dåligt frö? Risken att sprida sjukdomar så länge man håller sig till den lilla skalan är försumbar. Och den som säljer dåligt frö får snart inga kunder. Men att tillåta en handel i den lilla skalan skulle kunna ge ett större utbud av sorter och på så sätt gynna den odlade mångfalden.

EUs förslag på ny lagstiftning

Det togs för något år sedan fram ett nytt förslag på hela utsädeslagstiftningen inom EU. I förslaget fanns både bra och dåliga delar. Men fortfarande var hela lagstiftningen främst till för större företag och man ville snarare omfatta allt som man överhuvudtaget skulle kunna sälja istället för att i lagstiftningen utgå från risker med spridning av skadegörare och ekonomisk risk för odlare som köper utsäde. Förslaget stoppades men nytt förslag kan komma och Sesam bevakar frågan.

Fröodla själv

Det går att göra något själv. Att ha egen fröodling är det absolut säkraste sättet att behålla de sorter man gillar. Räkna inte med att andra gör det åt dig. Och gå med i Sesam där vi byter frön inom föreningen utan någon som helst kommersiell baktanke. Om du inte redan är medlem.